

FUKAĆ (84) *vb impf*

inf fukać (10). ◇ *praes 2 sg* fukász (2). ◇ *3 sg* fuká (29). ◇ *3 pl* fukają (6). ◇ *praet 1 sg m* -em fukął, fukąłem (3). ◇ *3 sg m* fukął (12). *f* fukała (1). ◇ *3 pl m pers* fukali (8). ◇ *fut 3 sg m* fukać będzie (1) *BibRadz*, będzie fukął (1) *RejRozpr. f* fukać będzie (1). ◇ *imp 2 sg* fukáj (3). ◇ *con 3 sg m* by fukął (1). ◇ *impers praet* fukáno (1). ◇ *part praes act* fukając (5).

Sł stp, Cn notuje, *Linde XVI – XVII w.*

Lajać, karcić, gromić, obruszać się; imprecari BartBydg; arguere, comminari, increpare, obsecrare Vulg; clamore excipere, verbis incurrere, corripere clamoribus, incessere, obiurgare Cn (84) : BierEz K2; Ieftli y [żonie] też w moc nic niedasz, rzeczeń iż iey niewierzyysz, łtegoć wnet ktobie nienawifć wezmie, á fukać będzie. BielŻyw 109; RejRozpr B2; Y ti niebaczie wczó dufafs Yz wtei klozie siedzacz fukałs RejRozm 392; RejJóz C4v; Ale nie iedno ci ktorzy fukáią/ ábo nárzekáią wielkimi łą w miłości proftaki GórnDworz Cc7v; CHociaż oni ták ćicho nie fukáiąc chodzą/ Ale ná dobrą łławę wierz mi pilnie godzą PaprPan L3v, L3v, R4; Kiedy przyidzie iego [lichwiarza] čás/ pewnie ćię náfiedzi. Fuka/ dobrodziełstwo łwe ná oczy wymiáta KlonWor 77.

fukać kogo, co (27): Vbogiego ofłukano á podełzto/ iefłćze go fukáią *Leop Eccli 13/27; Abowiem ią mąż iey frodze fukał o cudzołóstwo. BibRadz I 146b marg; Opowieda śmierć łwą/ y fuká Piotrá náfominájąc go ku krzyżowi. BibRadz Mar 8 arg, 2.Esdr 13/15, Iob 34 arg, Ose 12 arg, Mich 6/2; BielKron 109, 194; RejPos 68v; GrzegŚm 38; WujJud 11; Fuka morze y wyłufza ie/ włzytkie też rzeki wyłacza. BudBib Nah 1/4, 2.Esdr 13/15, 17; Tedy go S. Benedict fukał y iemu złe iego łprawy przypominał SkarŻyw 251, 192, 251, 309; CzechEp 51 [2 r.]; NiemObr 18, 147; WujNT Matth 19/13, s. 228, Luc 23/40, 1.Tim 5/1.*

fukać na kogo, na co (37): Imprecatur me, ffuca na myą *BartBydg 72v; (did) Zephira załlichnawłzy fuka na haus knechta. (-) A czo to łotrze markoczełz A o czo łie tak kłopoczełz A Czo tobie trzeba myłłić Ty łwe pańłtwo w garłc mozełz skrić RejJóz C5v; Ba weyże moy miły panie Iefłćzeć ten łotr fuka na mię Y ná tę czo iey cznotę znam RejJóz H3, H4v; RejKup k5v, L, m3, v7, x6v, dd6v; Iefli co będye mowil/ thedy nań fukáią/ Skubąc s tyłu zá kołnierz/ rzeczeń mu przekażáią. RejWiz 122, 181; Ktory fuka ná morze/ y wyłufzá ie: y włfyłthkie rzeki w pułzczą obráca *Leop Nah 1/4, Luc 18/39; RejZwierz 62; Przynołzono też kniemu dziateczki áby łię ich dotykał/ co gdy widzieli zwolennicy/ fukáli ná nie. BibRadz Luc 18/15, Gen 31/36, Mar 10/48, Luc 4/41, 11 arg; BielKron 312, 323; KochSat A3; Prot C4v, D3, D4v; Byłtrze á popędliwie ná bráćią fukáli. MycPrz I B2v; PaprPan Ccv; SkarŻyw 193; CzechEp 334, [387]; NiemObr 128; KochPieś 20; LatHar 725; WujNT Matth 20/31, Mar 10/13, Luc 18/39.**

fukać o co (5): Ale ktora w cudzey mocy/ Prácuy we dnie nie łpi w nocy/ To łie mułi wyłługowác/ łáko wrzodowi łolgowác/ Ledá o co łáye fuka/ Ba y czáfem kijá łzuka *BielKom G2; BibRadz I 146b marg; CzechRozm 247; NiemObr 147; WujNT Luc 9 arg.*

Ze zdaniem przyczynowym [iż (5), że (2)] (7): Połeł ffuka na Mnicha/ jż łie boij *RejKup x6v, k5v, v7; BibRadz Iob 34 arg; Ose 12 arg; frodze o to Koryntczyki fuka [łw. Paweł] że łie przed niewierne przelożone przywodziłi CzechRozm 247, 258v.*

Ze zdaniem celowym [aby] (3): Vyrzawłszy lud Rzymłki boiázliwy y do odporu niemáiący fie/ poczał go vpomináć/ fukáć/ áby fie do zbroie mieli/ á do miáftá nie vciekáli *Phil C; WujNT Matth 20/31, Luc 18/39.*

W połączeniach szeregowych (4): *RejKup k2v;* Fuka láie márkoce [*baba*] trzeba ią dárowáć *BielKom E2v;* Nie łágodnie go iáko nápominiáiąc/ ábo prośząc/ ábo w éichym duchu z nim poftępuiáć: ále gorzey niż ná iákie fotárłę fukáiąc: grożąc y odpowiediáiąc: lzác y háńbiáć: á moc swoię/ y zacność/ pod pokrywką kościoła/ wyftáwiáiąc *CzechEp [387];* karz/ fukay/ nápomina y z wśzeláką ćierpliwością y náuką. *WujNT 2.Tim 4/2.*

W przeciwstawieniu: »prosić ... fukać« (1): Iátrewek Iudałzowych rownych łobie łzuka: A tám nie tylko prośi/ ále też y fuka. *KlonWor 58.*

Przysłowie: Bo trudno fukácz nieboze Kto łam łobie niepomoze *RejRozm 393.*

Szeregi: »fukać i gromić« (1): Luter troché przed śmiercią przeciw Zwinglianom ksiáżki nápiłá/ gđzie ich hániebnie fuka y gromi *WujJud 11.*

»fukać i grozić« (1): A on iáko człék gniewliwy á nieludzki/ przyzwawłszy iey á łpráwy iey nie wyłuchawłszy: fukáć ná nię y grozić iey ták bárzo pocźnie/ iłz fię do mieczá ná nię potárgnie. *SkarŻyw 193.*

»fukać, (a) łajác« [*szyk 2 : 1*] (3): Idzyełzli też do páná álbo woiewody/ By go nie zyáł Sáturnus pátrż czáfu pogody/ Fuka láie gniewa fie mułzcząc fie po brodzye/ Będzye groził kijem być przypráwi ku łzkodzye *BielKom E2, G2;* A drudzy zalię kiedy zá nim wołáł fukáli go á łáiáli mu/ rołkázuiąc mu áby milczáł. *RejPos 68v.*

Synonimy: gromić, karać, łajác, strofowác, złorzeczyć.

Formacje współrdzenne: *odfukać, pofukać, sfukać, ufukać, wyfukać; sfukiwác; ofuknąc.*

Cf FUKANIE, FUKANY